

Edukacja przyrodnicza w przedszkolu – formy i metody

mgr Renata Wiśniewska

nauczycielka konsultantka do spraw wychowania przedszkolnego

telefon: 91 4350661

e-mail: rwisniewska@zcdn.edu.pl

poprawy efektywności nauczania z wykorzystaniem metod aktywizujących w współpracy z rodzicami dzieci przedszkolnych i klas I-III zjednoczone w nową podstawę programową Od Grosika do Złotówki. Czyni-
cie dla przedszkolników. Sławy młodym dla przedszkolników. Obserwacje i diagnoza w badaniu postępów edukacyjnych dzieci w
nauczycieli. Wobec reformy programowej nowo powołany lider Wąnu Wykorzystanie metody edukacyjnej wartości. EW do planowania, realizacji na rzecz
osobistym. Zdaniem nauczyciela. Respektowanie warunków oraz monitorowanie realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego. Rozwoj kompetencji
nauczycieli. Wobec reformy programowej nowo powołany lider Wąnu Wykorzystanie metody edukacyjnej wartości. EW do planowania, realizacji na rzecz

Dziecko w wieku przedszkolnym

Rozwija się poprzez:

- wrażenia i spostrzeżenia,
- emocje,
- zabawę,
- przeżycia,
- doświadczenia,
- zmysły.

Przyrodę tworzą

- Organizmy żywe: ludzie, zwierzęta, rośliny, bakterie.
- Organizmy nieożywione: powietrze, skały, woda, światło słoneczne.

Ekologia

„... to nauka o ekonomice przyrody. Bada ona zależności zachodzące między samymi organizmami oraz między nimi a środowiskiem i decyduje o strukturze i funkcjonowaniu życia na ziemi”.

Stefan Kozłowski

poprawy efektywności nauczania z wykorzystaniem metod aktywizujących w współpracy z rodzicami dzieci przedszkolnych i klas I-III w klasach I-III zgodnie z nową podstawą programową Od Grosika do Złotówki. Czyni
dla przedszkolników. Sławy młodymi dla przedszkolników. Obserwacje i diagnoza w badaniu postępów edukacyjnych dzieci w
nauczycieli. Wobec reformy programowej nowo powołany lider Wąnu Wykorzystanie metody edukacyjnej wartości EW do planowania, realizacji na rzecz

Edukacja ekologiczna

„Przez edukację ekologiczną rozumiemy kształcenie wiedzy, umiejętności teoretycznych, praktycznych, a także rozwijanie wrażliwości i emocjonalnej chęci działania na rzecz ochrony środowiska, jego kształtowania”.

Jan Frątczak

Edukacja przyrodnicza w przedszkolu

Świadomość ekologiczna:

wiedza, umiejętności, nawyki, rozumienie związków przyczynowo-skutkowych.

Poznanie przyrody:

- bezpośrednie,
- pośrednie.

Cele edukacji

- Celem przedszkola i szkoły jest wzbudzanie ciekawości dziecka, potrzeby wiedzy i rozumienia. Dzięki temu uczy się ono obserwować, kierować swoimi działaniami, przewidywać, wyjaśniać i szanować świat, który je otacza.
- „...kształtowanie świadomego stosunku do środowiska przyrodniczego, miłości i szacunku dla różnorodnych form życia, właściwych aktywnych postaw wobec przyrody i jej ochrony”.

Jan Frątczak

Zadania przedszkola w podstawie programowej z zakresu edukacji przyrodniczej

- Wspieranie wielokierunkowej aktywności dziecka poprzez organizację warunków sprzyjających nabywaniu doświadczeń w **fizycznym, emocjonalnym, społecznym i poznawczym obszarze jego rozwoju.**
- Tworzenie sytuacji sprzyjających rozwojowi nawyków i zachowań prowadzących do samodzielności, dbania o zdrowie, sprawność ruchową i bezpieczeństwo, w tym bezpieczeństwo w ruchu drogowym.
- Tworzenie warunków pozwalających na bezpieczną, samodzielną eksplorację otaczającej dziecko przyrody, stymulujących rozwój wrażliwości i umożliwiających poznanie wartości oraz norm odnoszących się do środowiska przyrodniczego, adekwatnych do etapu rozwoju dziecka.
- Współdziałanie z rodzicami, różnymi środowiskami, organizacjami i instytucjami, uznanymi przez rodziców za źródło istotnych wartości, na rzecz tworzenia warunków umożliwiających rozwój tożsamości dziecka.

Osiągnięcia dzieci z zakresu edukacji przyrodniczej w przedszkolu – podstawa programowa

Obszar emocjonalny rozwoju dziecka:

- dostrzega, że zwierzęta posiadają zdolność odczuwania, przejawia w stosunku do nich życzliwość i troskę;
- dostrzega emocjonalną wartość otoczenia przyrodniczego jako źródła satysfakcji estetycznej

Osiągnięcia dzieci z zakresu edukacji przyrodniczej w przedszkolu zawarte w podstawie programowej

Obszar poznawczy:

- posługuje się w zabawie i w trakcie wykonywania innych czynności pojęciami dotyczącymi następstwa czasu, np. wczoraj, dzisiaj, jutro, rano, wieczorem, w tym nazwami pór roku, nazwami dni tygodnia i miesięcy;
- Posługuje się pojęciami dotyczącymi zjawisk przyrodniczych, np. tęcza, deszcz, burza, opadanie liści z drzew, sezonowa wędrówka ptaków, kwitnienie drzew, zamarzanie wody, dotyczącymi życia zwierząt, roślin, ludzi w środowisku przyrodniczym, korzystania z dóbr przyrody, np. grzybów, owoców, ziół;
- czyta obrazy, wyodrębnia i nazywa ich elementy, nazywa symbole i znaki znajdujące się w otoczeniu, wyjaśnia ich znaczenie;
- eksperymentuje, szacuje, przewiduje.

Warunki i sposób realizacji

- Aranżacja przestrzeni. Wskazane jest zorganizowanie stałych i czasowych kącików zainteresowań. Jako stałe proponuje się kąciki: czytelniczy, konstrukcyjny, artystyczny, przyrodniczy. Czasowo proponuje się kąciki związane z realizowaną tematyką, świętami okolicznościowymi, specyfiką pracy przedszkola.
- Elementem przestrzeni są także zabawki i pomoce dydaktyczne wykorzystywane w motywowaniu dzieci do podejmowania samodzielnego działania, odkrywania zjawisk oraz zachodzących procesów, utrwalania zdobytej wiedzy i umiejętności, inspirowania do prowadzenia własnych eksperymentów. Istotne jest, aby każde dziecko miało możliwość korzystania z nich bez nieuzasadnionych ograniczeń czasowych.

Zadania nauczyciela

- Zapoznać dzieci z najbliższym otoczeniem przyrodniczym.
- Organizować warunki do czynnego obcowania z przyrodą w zabawie i w pracy.
- Pomagać w orientowaniu się w otoczeniu.
- Zdobywać elementarne pojęcia przyrodnicze.
- Pokazywać związki i zależności między zjawiskami przyrody.
- Rozbudzać zainteresowania dzieci.
- Doskonalić się i wzbogacać warsztat pracy.

Przygotowanie się nauczyciela

Pod względem:

- **Merytorycznym** – związane z tematem; uzupełnianie wiedzy z danego przedmiotu
- **Metodycznym** – określenie sposobu prowadzenia zajęć, dobór typu zajęć, metod, form, środków dydaktycznych
- **Organizacyjnym** – techniczne przygotowanie środków, wybór miejsca, rozplanowanie wykorzystania materiałów

Metody pracy

- **Metody czynne (oparte na działaniu):** samodzielnych doświadczeń; zadań stawianych dziecku, ćwiczeń; kierowania własną działalnością dziecka; ćwiczeń
- **Metody słowne (oparte na słowie):** objaśnienia, rozmowy, opowiadania, umowy, pochwały, tłumaczenia, żywego słowa
- **Metody oglądowe (oparte na obserwacji):** pokaz, obserwacja, pomiar, metoda przykładu, metoda bezpośredniego odbioru piękna przyrody i sztuki

Według M. Kwiatowskiej

- **aktywizujące:** metoda małych projektów
- **obserwacji i doświadczenia**
- **problemy badawcze – eksperymenty**

Formy aktywności dzieci

- **bezpośredni kontakt z przyrodą** w różnych środowiskach poprzez spacery i wycieczki, zajęcia w ogródku, opieka nad ptakami zimą i zajęcia w „kąciku przyrody”, prace hodowlane, prace użyteczne na rzecz środowiska, udział dzieci w różnych akcjach
- **pośrednie poznanie** oparte na książce, filmach i różnego typu zabawach
- **praca domowa** (przynieść materiały, zaobserwować)

Środki dydaktyczne

- **Środki manipulacyjne:** okazy naturalne, narzędzia, przybory, przyrządy itp.
- **Środki wizualne (wzrokowe):** obrazy, tablice, przezroczca, fotografie, widokówki, ilustracje, prezentacje, foliogramy itp.
- **Środki audytywne (słuchowe):** audycje słuchowe, płyty z nagraniami itp.
- **Środki audiowizualne:** filmy dźwiękowe, programy telewizyjne, edukacyjne programy audiowizualne
- **Podręczniki, literatura:** czasopisma dziecięce, przewodniki turystyczne, encyklopedie itp.
- **Programy komputerowe i multimedialne.**

Literatura

- E. Węgrzyn-Kamela, *Od jesieni do jesieni. Mały badacz przyrody*, Didasko, Warszawa 2006.
- Pakiet edukacyjny *Czym skorupka za młodu nasiąknie... czyli jak pokochać przyrodę, żeby pokochała nas*, Gorczański Park Narodowy 2007.
- M. Olszewska-Torbe, *O naturze 2000 nie tylko dla najmłodszych*, Szczecin 2006.
- D. Chuvel, V. Michel, *Pierwsze doświadczenia naukowe przedszkolaka*, Cykady, Warszawa 1999.
- S. Dylak, *Przyrodnicze rozumowania najmłodszych*, Fot-Art.
- M. Olszewska-Torbe, *Co żyje nad Zalewem Szczecińskim?*, Szczecin 2009.
- K. Mitros, *Pomysłowiec i przyroda. Mrówki*, Didasko, Warszawa 2005–2007.

- D. Rusinek, *Mały naukowiec*, Ośrodek Doradztwa Metodycznego Metris, Rogów 2008.
- G. Luck, *Łatwe eksperymenty dla rodziców i dzieci*, Jedność, Kielce 2003.
- Zestaw książek „Młody obserwator przyrody”, Multico, Warszawa.
- Seria książek „Odkrywam świat przyrody”, Multico, Warszawa.
- B. Dymara, S. Michałowski, L. Wollman-Mazurkiwicz, *Dziecko w świecie przyrody*, Impuls, Kraków 2000.
- J. H. Helm, L.G. Katz, *Mali badacze. Metoda projektu w edukacji elementarnej*, Wydawnictwa CODN, Warszawa 2003.
- Broszurki i materiały edukacyjne wydane przez LOP.
- A. Budniak, *Edukacja społeczno-przyrodnicza dzieci w wieku przedszkolnym i młodszym szkolnym*, Impuls, Kraków 2010.

- Pakiet edukacyjny *W słowach kilku o wydrze, bobrze i wilku*, Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych, Kraków 2010.
- E. Jaszczyszyn, *Ekologiczna edukacja przedszkolna*, Białystok 2003.
- M. Arndt, *Przyroda przeżywana i obserwowana z dziećmi przedszkolnymi*, WSiP, Warszawa 1988.
- Pakiet edukacyjny *Sowy Polski*, FWIE, Kraków 2010.
- Pakiet edukacyjny *Odnawialne źródła energii*, FWIE, Kraków 2011.
- Pakiet edukacyjny *Żywioty*, FWIE, Kraków 2010.
- Pakiet edukacyjny *Zielone światło dla edukacji ekologicznej*, LOP Warszawa 2011.
- R. Wiśniewska, Pakiet pomocy dydaktycznych *Poznaj różne ekosystemy. Gdzie co mieszka i rośnie? Mój Ekosystem*, Szczecin 2010.

Warte uwagi strony internetowe

- ▶ <http://nauczyciele.mos.gov.pl/> Ministerstwo Środowiska
- ▶ <http://www.fpds.pl/> Fundacja Partnerstwo dla środowiska
- ▶ <http://naszaziemia.pl/> Fundacja Nasza Ziemia
- ▶ <http://www.tpl.org.pl/> Towarzystwo przyjaciół lasu
- ▶ <http://www.biocen.edu.pl/> Eksperymentowanie jest fajne
- ▶ <http://www.lop.szczecin.pl/> LOP Szczecin
- ▶ <http://www.zrodla.org/> Ośrodek Działań Ekologicznych Źródła
- ▶ <http://www.globalna.edu.pl/> Edukacja Globalna
- ▶ <http://www.fwie.eco.pl/> Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych w Krakowie
- ▶ <http://www.ekoeksperci.pl/> Pokolenie ekoEkspertów
- ▶ <http://lekcjeznatury.mos.gov.pl/> Lekcje natury program dla nauczycieli
- ▶ <http://www.wcee.org.pl/> Włocławskie Centrum Edukacji Ekologicznej - Eko Wieści

